

به نام خدا

زمینه آموزش

کودکان استثنایی

اثر:

مارگارت ورتس؛ ریچارد کالاتا؛ جیمز تامکینز

Margaret G. Werts; Richard A. Culatta; James R. Tompkins

ترجمه:

دکتر مجتبی امیری مجد

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر

انتشارات شهر آشوب

۱۳۹۹

سرشناسه	ورتس، مارگارت جی.
عنوان و نام پدیدآور	زمینه آموزش کودکان استثنایی / اثر مارگارت ورتس، ریچارد کالاتا، جیمز تامکینز؛ ترجمه مجتبی امیری مجد.
مشخصات نشر	تهران: شهر آشوب، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۹۶ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک	978-622-97028-1-9
وضعیت فهرست نویسی: فیا.	
یادداشت	عنوان اصلی: Fundamentals of special education: what every teacher needs to know, 3rd, c2007
یادداشت	در ویراست قبلی سرشناسه "ریچارد ا. کالاتا" بوده است.
یادداشت	واژه نامه
موضوع	آموزش های ویژه-- ایالات متحده Special education-- United States
موضوع	کودکان استثنایی-- ایالات متحده Exceptional children-- United States
موضوع	کودکان استثنایی-- ایالات متحده-- خدمات Exceptional children-- Services for-- United States
شناسه افزوده	کالاتا، ریچارد Culatta Richard
شناسه افزوده	تامکینز، جیمز آر. Tompkins, James R.
شناسه افزوده	امیری، مجتبی، مترجم. ۱۳۵۵، مترجم
رده بندی کنگره	LC۱۰۰۰
رده بندی دیویی	۳۷۰.۷۳
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۱۰۵۹

انتشارات شهر آشوب

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه انوری، پلاک ۱۰، طبقه سوم
تلفن: ۰۲۱۳۳۸۳۱۶۴۴-۶۶۴۶۴۸۰۷

عنوان	زمینه آموزش کودکان استثنایی
ناشر	انتشارات شهر آشوب
اثر	مارگارت ورتس؛ ریچارد کالاتا؛ جیمز تامکینز (Margaret G. Werts; Richard A. Culatta; James R. Tompkins)
ترجمه	دکتر مجتبی امیری مجد
نوبت چاپ	اول ۱۳۹۹
تیراژ	۵۰۰ نسخه
قیمت	۵۶۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۷۰۲۸-۱-۹

حق چاپ محفوظ و هر گونه کپی برداری به صورت مکتوب یا الکترونیکی بدون مجوز از ناشر و مؤلف پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
فصل ۱: مقدمه‌ای بر آموزش ویژه.....	۱۵
فصل ۲: دانش‌آموزان دارای اختلال‌های ارتباطی.....	۳۷
فصل ۳: دانش‌آموزان دارای کم‌توانی ذهنی یا تحولی.....	۸۷
فصل ۴: دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های یادگیری.....	۱۱۷
فصل ۵: دانش‌آموزان دارای اختلال نقص توجه - بیش‌فعالی.....	۱۴۹
فصل ۶: دانش‌آموزان دارای اختلال‌های هیجانی و رفتاری.....	۱۷۳
فصل ۷: دانش‌آموزان دارای آسیب‌های جسمی و سلامتی.....	۲۰۵
فصل ۸: دانش‌آموزان دارای اختلال طیف اتیسم.....	۲۴۳
فصل ۹: دانش‌آموزان دارای آسیب‌های شنوایی.....	۲۶۷
فصل ۱۰: دانش‌آموزان دارای آسیب‌های بینایی.....	۳۰۵
فصل ۱۱: دانش‌آموزان دارای ناتوانی‌های شدید چندگانه.....	۳۴۳
فصل ۱۲: دانش‌آموزان تیزهوش و پر استعداد.....	۳۶۹

سخن مترجم

آموزش ویژه^۱ یک برنامه آموزشی منظم و هدفمند است که برای کودک استثنایی تهیه می‌شود تا به وی کمک کند مهارت‌های ضروری را فرا گیرد. برنامه آموزش ویژه به صورت فردی تهیه می‌شود تا بتواند نیازهای ویژه کودک استثنایی را برآورده کند. نیازهای کودک، محتوای برنامه آموزشی ویژه را تعیین می‌کنند.

تعریف آموزش ویژه- که در بالا به آن اشاره شد- از سه ویژگی مهم برخوردار است. نخست این که آموزش ویژه برنامه آموزشی است که تیم IEP^۲ (برنامه آموزش فردی) آن را تهیه می‌کند. دوم این که آموزش ویژه هدفمند است. هدف برنامه آموزشی ویژه این است که به همه دانش‌آموزان استثنایی کمک کند تا به اهداف آموزش کوتاه مدت و بلندمدت دست یابند. درنهایت، این که کودکان استثنایی از طریق برنامه آموزشی ویژه مهارت‌های لازم را کسب می‌کنند تا به کمک این مهارت‌ها بتوانند به اهداف آموزشی نائل شوند.

در چند دهه گذشته، آموزش ویژه دستخوش تغییرات چشمگیری شده است. گسترش برنامه‌های آموزشی آن قدر سریع بوده است که متخصصان اندکی توانسته‌اند خود را با آن همگام کنند. ناهمگنی در حوزه آموزش ویژه که به دلیل وجود گروه‌های مختلف استثنایی است و وجود رشته‌های تخصصی مختلف که به کودکان استثنایی خدمات می‌دهند باعث پیچیده‌تر شدن این حوزه مهم شده‌اند.

در کشور ما آموزش ویژه با کاستی‌های جدی روبه‌روست. تعدادی که کاستی‌ها را دریافت می‌کنند با تعداد کودکانی که واجد شرایط دریافت خدمات هستند تفاوت چشمگیری دارد. نوع و میزان خدماتی که به کودکان استثنایی داده می‌شود با استانداردهای جهانی خاصاً زایل دارد. برنامه‌های غربالگری و شناسایی کودکان استثنایی بسیار دیر اجرا می‌شوند و در نتیجه امکان اجرای برنامه‌های مداخله‌ای زودهنگام وجود ندارد. آموزش ویژه هنوز هم به طور سنتی در مدارس ویژه ارائه می‌شود. فراگیرسازی^۳ به دیده تردید نگریسته می‌شود و کارایی لازم را ندارد. مدارس عادی فاقد آمادگی کافی برای آموزش کودکان استثنایی هستند و معلمان عادی نیز برای آموزش به کودکان استثنایی مهارت‌های لازم را ندارند. به نظر می‌رسد- چه در جنبه نظری و چه عملی- باید تغییرات اساسی در آموزش ویژه صورت گیرد، آموزش ویژه از نو سازمان‌دهی شود و راه برای آموزش کودکان استثنایی در مدارس عادی هموار شود.

1- Special education

2- Individualized Education Program

3- Inclusion

آنچه مترجم کتاب سال‌ها شاهد آن بوده است کمبود منابع جدید، جامع و معتبر است که حاوی روش‌های علمی و عملی برای آموزش کودکان استثنایی باشند. دانشجویان - که متأسفانه اکثر آن‌ها از دانش و مهارت کافی برای مطالعه متون خارجی برخوردار نیستند - ناچارند کتاب‌هایی را مطالعه کنند که کهنه و قدیمی، غیرکاربردی و نارسا هستند.

کتاب حاضر ترجمه یکی از معتبرترین کتاب‌هایی است که در زمینه کودکان استثنایی نوشته شده است. جامعیت مطالب، ستودنی است و نویسندگان کوشیده‌اند هیچ مطلب مهمی ناگفته نماند. از دیگر ویژگی‌های برجسته این کتاب می‌توان به ساده‌نویسی، جدید بودن، اعتبار علمی مطالب و پیشنهاد‌های کاربردی برای معلمان اشاره کرد. این کتاب، منبع ارزشمندی برای دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد روان‌شناسی و مشاوره، علوم تربیتی و رشته‌های وابسته است. به‌ویژه، به سبب جامعیت و گستردگی مطالب، یکی از بهترین منابع برای آماده‌سازی دانشجویان جهت شرکت در کنکور کارشناسی ارشد و دکتری به شمار می‌آید.

در خلال ترجمه این کتاب تلاش من همواره این بوده است که امانت‌داری، ساده‌نویسی و درست‌نویسی را رعایت کنم. در این کتاب، از شیوه شخص محور^۱ استفاده شده است؛ این شیوه بر شخص تمرکز می‌کند نه بر ناتوانی، مثلاً، «چهار کودک ناتوان» عبارت «کودک دارای ناتوانی» به کار برده شده است. اصطلاح دوم ممکن است طبعی و خسته‌کننده به نظر برسد اما درست‌تر است و مجله‌های معتبر حوزه آموزش ویژه نیز استفاده از این نوع اصطلاحات را الزامی کرده‌اند زیرا بر فرد تأکید می‌کند و بار منفی کمتری به همراه دارد. کودکان ترجمه‌ی و پراستعداد تنها استثنای این قاعده هستند که شیوه شخص محور در مورد آن‌ها استفاده نشده است زیرا بی‌زهوشی و پراستعدادی صفات مثبتی به شمار می‌آیند.

تغییرات مهمی که در ویرایش چهارم کتاب انجام شده عبارت‌اند از: همه متن کتاب بر اساس نسخه جدید راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (DSM-5) بازنویسی و به‌روز شد.

بخش «تنوع» و «متخصصان» به دلیل این‌که کاربرد چندانی برای جامعه ما نداشت و فقط مسائل و مشکلات جامعه آمریکا را توصیف می‌کرد حذف شد.

در فصل اول توضیحات طولانی و مفصلی درباره قوانین کشور آمریکا وجود داشت که به دلیل کاربردی نبودن، بخش‌هایی از آن حذف و خلاصه شد.

همه متن از ابتدا تا انتها به دقت ویرایش شد تا متن ساده‌تر و قابل‌فهم‌تری پدید آید. اصطلاحات مهم بر اساس منابع روز دنیا تغییر کرده‌اند و روزآمد شدند؛ مثلاً به جای اصطلاح «عقب‌ماندگی ذهنی» از «کم‌توانی ذهنی» استفاده شده است.

ابزارها و پرسشنامه‌هایی که برای غربال‌گری و شناسایی کودکان استثنایی معرفی شده‌اند به‌روز شدند.

در این کتاب از اصطلاح «کودکان استثنایی» استفاده شده در حالی که در برخی کتاب‌ها و مقاله‌ها از اصطلاح «کودکان دارای نیازهای ویژه» استفاده شده است. اصطلاح «کودکان استثنایی»، آمریکایی است و شامل همه کودکان دارای ناتوانی و نیز شامل کودکان تیزهوش و پر استعداد است اما اصطلاح «کودکان دارای نیازهای ویژه»، بریتانیایی است و فقط شامل کودکان دارای ناتوانی است و کودکان تیزهوش و پر استعداد را دربر نمی‌گیرد.

در پایان این مسیر، که وظیفه ویراستاری متن را برعهده داشته‌اند قدردانی می‌کنم. دانشجویان زیادی در طول سال‌ها تدریس این کتاب، پیشنهادهای ارزشمندی برای بهبود کیفیت کتاب مطرح کرده‌اند که از همه آن‌ها سپاسگزارم. به‌ویژه از خانم مهناز ایمانی، فاطمه اصلانی و آقای علی جعفری برای پیشنهادهای سازنده‌شان تشکر می‌کنم. با وجود وسواس زیادی که در ترجمه و ویرایش کتاب به خرج داده‌ام ممکن است هنوز غلط‌هایی وجود داشته باشد. اطمینان دارم که پیشنهادها و انتقادهای سازنده استادان محترم و دانش‌آموزان عزیز من، به بهبود کیفیت کتاب کمک خواهد کرد.

مجتبی امیری مجد

amirimajd@yahoo.com

فروردین ۱۳۹۹